

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

ضمیمه تعلیمات دینی

ویژه اهل سنت

پایه یازدهم

دوره دوم متوسطه حرفه ای

وزارت آموزش و پرورش
سازمان آموزش و پرورش استثنایی کشور

نام کتاب: ضمیمه تعلیمات دینی - ویژه اهل سنت - پایه یازدهم - دوره دوم متوسطه حرفه‌ای - کد ۵۱۱۹۱
پدیدآورنده: سازمان آموزش و پرورش استثنایی کشور
مدیریت برنامه‌ریزی و تألیف: معاونت برنامه‌ریزی آموزشی و توان‌بخشی
شناسه افزوده برنامه‌ریزی و تألیف: مجید هداوند، منیره عزیزی، سهیلا خاکزاد، مینا حسنی، احمد مطلبی و رکانی
(اعضای شورای برنامه‌ریزی)

حیدر الماسی، عطاء الله اولیایی، بهیه محمدی، عبدالله یعقوبی و با همکاری مینا حسنی، محمدحسن خدری و احمد مطلبی و رکانی (اعضای گروه تألیف)

مدیریت آماده‌سازی هنری: اداره چاپ و انتشارات سازمان آموزش و پرورش استثنایی کشور
شناسه افزوده آماده‌سازی: احمد رضا امینی (مدیر امور فنی و چاپ) - محمد عباسی (نگاشتارگر [طراح گرافیک]،
و صفحه‌آرا)

نشانی سازمان: تهران - خیابان انقلاب، خیابان برادران مظفر، شماره ۶۶، تلفن: ۶۶۹۷۰۴۵۵، کدپستی: ۱۴۱۶۹۳۵۶۸۴

ناشر: شرکت افست: تهران - کیلومتر ۴ جاده‌ی آبعلی، پلاک ۸،

تلفن ۹۳-۷۷۳۳۹۰، دورنگار: ۷۷۳۳۹۰۹۷، صندوق پستی: ۱۱۱۵۵-۴۹۴۷

چاپخانه: شرکت افست (سهامی عام) (www.offset.ir)

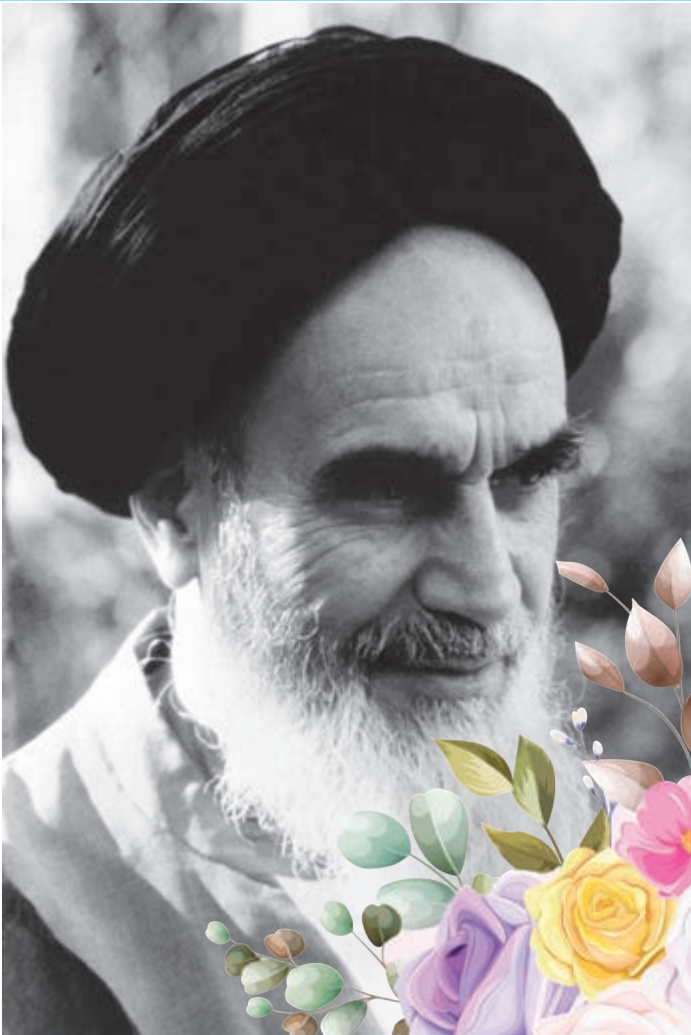
سال انتشار و نوبت چاپ: اول ۱۴۰۱

برای دریافت فایل pdf کتاب‌های درسی به نشانی www.chap.sch.ir مراجعه نمایید.

کلیه حقوق مادی و معنوی این کتاب متعلق به سازمان آموزش و پرورش استثنایی کشور است و هر گونه استفاده از کتاب و اجزای آن به صورت چاپی و الکترونیکی و ارائه در پایگاه‌های مجازی، نمایش، اقتباس، تلخیص، تبدیل، ترجمه، عکس‌برداری، نقاشی، تهیه فیلم و تکثیر به هر شکل و نوع بدون کسب مجوز از این سازمان ممنوع است و متخلفان تحت پیگرد قانونی قرار می‌گیرند.

ISBN 978-964-05-3467-0

شابک ۰-۳۴۶۷-۰۵-۹۶۴-۹۷۸

فهرست مطالب

درس اول: از تو حرکت از خدا برکت ۲

درس نهم: خلافت و رهبری ۷

درس یازدهم: غسل جمعه ۱۲

درس دوازدهم: وقتی نتوانیم وضو بگیریم ۱۸

درس شانزدهم: برابری در اسلام ۲۴

خلیفه دوم، عمر (رضی الله عنه) عادت داشت که از کوچه ها و بازار شهر بازدید کند. و برای خواندن نماز به مسجد برود. روزی عمر (رضی الله عنه) پس از خواندن نماز عصر، در حال خارج شدن از مسجد بود که دید دو نفر در گوشه ای از مسجد نشسته اند و دعای می کنند. عمر (رضی الله عنه) نزدیک آن دو مرد رفت و پس از سلام و احوالپرسی از آنها پرسید: برادران، نماز جماعت تمام شده، شما چرا هنوز در مسجد نشسته اید و به دنبال کسب و کار خود نمی روید؟

آن دو مرد پاسخ دادند که ما کار نمی کنیم و بر خدا توکل^۱ کرده ایم. ما برادرانی داریم که کار می کنند و خرج ما را می دهند. عمر (رضی الله عنه) با خوشرویی به آنها گفت: دوستان عزیز، توکل کردن بر خدا بدون کار کردن، معنی ندارد. شما باید هم کار کنید و هم از خدا بخواهید که به زندگیتان برکت و آسایش بدهد. شما نباید بدون این که کار کنید از دست رنج دیگران استفاده کنید و سربار دیگران شوید. خداوند به ما توانایی های زیادی داده و ما باید از آن توانایی ها استفاده کنیم.

حالا بلند شوید و به دنبال کاری بروید و با دست رنج خود، زندگیتان را بسازید و برای پر برکت شدن زندگیتان، بر خدای بزرگ توکل کنید و از او کمک بگیرید. آن دو مرد پس از شنیدن سخنان عمر (رضی الله عنه) از کار خود پشیمان شدند و از مسجد بیرون رفتند تا مانند دیگر مسلمانان کار کنند.

۱- توکل کردن بر خدا یعنی کار را به خدا سپردن.

آنها فهمیدند که اول باید کار و تلاش کرد و سپس از خداوند برکت و رزق و روزی را طلب نمود.

سخنی از بزرگان

پیامبر (صلی الله علیه و علی آله) فرموده است:

هیچ کس غذایی بهتر از غذایی نخورده که آن را با کار و تلاش خود به دست آورده است.

پاسخ دهید

— برای این که خداوند به زندگی ما برکت دهد باید چه کار کنیم؟

جمله ها را کامل کنید.

توکل کردن بر خدا بدون معنی ندارد.

باید کار و تلاش کرد و از خدا خواست که به زندگی و بدهد.

جست و جو در درس

شماره	پیام های اصلی درس
۱
۲
۳
۴

جمله ها را کامل کنید.

من توانایی های فراوانی دارم و می توانم

.....

با راهنمایی معلم انجام دهید

هر گاه به کوه، صحرا یا جنگل می روی، به موجودات زنده ای که برای زندگی تلاش می کنند دقت کن، بعضی از آنها مانند مورچه ها و حشرات، بسیار کوچک هستند. چیزهایی را که می بینی برای دوستانت در کلاس بازگو کن.

برای خواندن

پرنده را ببین!

چه قدر ظریف و زیباست!

ببین چه طور از شاخه ای به شاخه دیگر می پرد و آواز می خواند.

او خیلی کوچک است، اما هم غذای خود را به دست می آورد و هم جوجه هایش را سیر می کند.

کسی همیشه به فکر اوست.

و هیچ گاه فراموشش نمی کند.

فعالیت پیشنهادی معلم

A series of horizontal dotted lines for writing, starting from the top right and extending across the page.

آن آفتاب که بر دنیا می تابد،
آن قطره باران که بر خاک می چکد،
این دانه که از زمین می روید،
این گل های زیبا و رنگارنگ که بر دشت می روید،
این ماهی که در دل دریا می گردد،
و آن کوه های بلندی که بر زمین ایستاده اند،
همه و همه هدیه های زیبایی هستند از سوی خدای مهربان
خدای مهربان، تنها تو را می پرستم و تنها از تو کمک می خواهم.

خلافت و رهبری

پیامبر خدا محمد مصطفی (صلی الله علیه و علی آله) آخرین فرستاده خداست که برای راهنمایی انسان فرستاده شده و پس از مرگ او پیامبر دیگری نخواهد آمد.

وقتی که آن انسان بزرگوار از دنیا رفت این سوال مطرح شد که چه کسی جامعه اسلامی و مردم مسلمان را رهبری کند؟

قرآن به یاران پیامبر آموخت که باید از خدا و پیامبر و کسانی اطاعت کنند که شایسته اند و بیشتر از دیگران به مسایل دینی آشنا هستند و مؤمن تر بودند.

در قرآن آمده است که در کارها با هم مشورت کنید، خود پیامبر (صلی الله علیه و علی آله) هم به دستورات قرآن عمل کرده یعنی در مورد کارهای مختلف با یارانش مشورت می کرد.

بنابراین وقتی که پیامبر از دنیا رفت، صحابه و دوستانش با مشورت و صحبت و گفت و گو کردن، ابوبکر (رضی الله عنه) را انتخاب کردند. ابوبکر هم دوست قدیمی پیامبر بود هم بسیار دلسوز و مهربان بود و هم اخلاق خوبی داشت. او دین خدا را خوب می شناخت و به آن عمل می کرد.

پس از مرگ ابوبکر (رضی الله عنه)، عمر به خلافت رسید و پس از عمر (رضی الله عنه)، عثمان به خلافت رسید و بعد از عثمان (رضی الله عنه)، علی (کرم الله وجهه) به خلافت رسید. و بعد از علی (کرم الله وجهه)، حسن (رضی الله عنه) به خلافت رسید.

به این ۵ نفر، خلفای راشدین می گویند. خلفای راشدین مردان با ایمان و مهربانی بودند که برای دین اسلام بسیار کوشش کردند و ما وظیفه داریم به دستورات خلفای راشدین عمل کنیم.

سخنی از بزرگان

پیامبر (صلی الله علیه و علی آله):

از روش من و از روش جانشینان خوب و پاک بعد از من پیروی کنید.

پاسخ دهید

- ۱- دو دلیل از دلایل انتخاب ابوبکر توسط مردم چه بود؟
- ۲- وظیفه ما مسلمانان نسبت به خلفای راشدین چیست؟

کامل کردن عبارت ها

- ۱- خلفای راشدین انسان های و بودند و برای دین بسیار کوشش کردند.

جست و جو در درس

پیام های اصلی درس	شماره
.....	۱
.....	۲
.....	۳
.....	۴

جمله ها را آن طور که می خواهید ادامه دهید

— اگر روزی نماینده کلاس شوم.....

.....

با راهنمایی معلم با دوستانتان گفت و گو کنید

— به نظر شما چرا قرآن و پیامبر(صلی الله علیه و علی آله) به مشورت کردن و گفت و گو اهمیت داده اند؟ چرا در قرآن به ما امر شده که از سخن افراد شایسته و دانا اطاعت کنیم؟ در این مورد با دوستانتان در کلاس گفت و گو کنید.

با راهنمایی معلم انجام دهید

هر یک از خلفای راشدین با پیامبر و با یکدیگر چه نسبتی داشتند؟

خلفای راشدین	نسبت خلفای راشدین با پیامبر و با یکدیگر
۱- ابوبکر	
۲- عمر	
۳- عثمان	
۴- علی	
۵- حسن	

فعالیت ویژه

چند مورد از ویژگی های خلفای راشدین را بنویسید و نوشته خود را در کلاس بخوانید.

فعالیت پیشنهادی معلم

A series of horizontal dotted lines for writing, starting from the top right and extending across the page.

اسلام دین پاکیزگی است و به مسلمانان سفارش می کند که پاک و پاکیزه باشند. یک مسلمان در همه حال پاکیزگی و نظافت را رعایت می کند، بدن و لباس خود را از آلودگی پاک می کند، حمام می کند، مسواک می زند و قبل از غذا دست هایش را می شوید.

غسل کردن نوعی شستن بدن است که همراه نیت دینی انجام می شود به همین دلیل غسل نوعی عبادت به حساب می آید.

غسل کردن روش و آداب مخصوصی دارد. غسل بعضی وقت ها واجب است و گاهی هم واجب نیست، اما انجام دادنش ثواب زیادی دارد.

یکی از غسل ها، غسل روز جمعه است که پیامبر گرامی ما به آن سفارش کرده است. برای غسل کردن آب باید پاک و تمیز باشد.

مراحل غسل کردن در مذهب شافعی

پس از شستن بدن، انجام این کارها برای غسل، لازم و واجب است.

۱- نیت می کنیم که غسل را انجام دهیم.^۱

۲- از بین بردن نجاست از بدن (اگر باشد)

۳- رساندن آب به تمام موها و پوست بدن

۱- معلم گرامی نیت را برای دانش آموزان توضیح دهد توجه داشته باشید که گفتن کلمه نیت در هنگام غسل کردن، واجب نیست

به این کارها، **واجبات** غسل می گویند. واجبات یعنی آن چه حتماً باید انجام شود. اگر بخواهیم غسل کردن ما کاملتر و بهتر باشد، کارهای زیر را به واجبات سه گانه ای که گفتیم اضافه می کنیم. این کارها را **مستحبات غسل** می گویند:

۱- گفتن بسم الله

۲- گرفتن وضو قبل از غسل

۳- مالیدن دست بر بدن

۴- جلو انداختن راست بر چپ (شستن سمت راست بدن، قبل از سمت چپ بدن)

۵- پشت سر هم انجام دادن اعمال غسل که آن را **موالات** می گویند.

توجه: با فرو بردن کل بدن در آب هم می توان غسل نمود.

مراحل غسل کردن در مذهب حنفی

واجبات غسل در مذهب حنفی عبارتند از:

۱- شستن دهان

۲- شستن بینی

۳- شستن کل بدن

سنت های غسل در مذهب حنفی

۱- شستن دست

۲- شستن نجاست مانده بر روی بدن (اگر باشد)

۳- وضو گرفتن (می توان پا را هم شست. پس از غسل کردن، هم پاها شسته شوند)

توجه: اگر هنگام غسل کردن، آبی که با آن سر و بدن را شسته ایم، کثیف یا نجس

شود و این آب بر روی پاهای ما بریزد؛ باید یک بار دیگر، در مکانی دیگر پاهایمان را بشوییم

۴- آب ریختن بر کل بدن ۳ مرتبه

تذکره: بر خانمی که موهایش را بازحمت پیچیده و باز کردن آن برایش وقت گیر و سخت است لازم نیست که حتما موهایش را باز کند. او می تواند بدون باز کردن مویش به سر و ریشه بسته شده مو به خوبی آب برساند و همین کار برای او کافی است.

توجه: در مذهب حنیفی و شافعی غسل را می توان به دو صورت **ترتیبی** و **ارتماسی** انجام داد.

غسل ترتیبی با رفتن زیر دوش حمام، استفاده از شلنگ یا ریختن آب با یک ظرف انجام می شود. غسل ترتیبی از سر و گردن شروع می شود. ابتدا سه بار بر روی سر، آب می ریزیم و بعد سه بار بر طرف راست بدن آب می ریزیم. و در آخر، را سه بار آب بر طرف چپ بدن می ریزیم به طوری که هیچ جای بدن خشک نماند.

غسل ارتماسی به این صورت است که به نیت غسل، تمام بدن از جمله سر را، یک باره در آب پاک فرو می بریم. آب پاک مانند آب دریا و رودخانه ها یا هر آب پاک دیگر است.

سخنی از بزرگان

پیامبر (صلی الله علیه و علی آله) فرموده است:

باگیزگی نیمی از ایمان است

پاسخ دهید

۱- غسل یعنی چه؟

۲- آیا پیامبر ما را به انجام غسل جمعه تشویق کرده است؟

کامل کردن عبارت ها

۱- در دین ما غسل یک نوع است.

۲- آبی که با آن غسل می کنیم باید باشد.

جست و جو در درس

شماره	پیام های اصلی درس
۱
۲
۳

جمله ها را آن طور که می خواهید ادامه دهید

— من فکر می کنم که پاکیزگی

.....

.....

با راهنمایی معلم با دوستانتان گفت و گو کنید

— اگر چیزی به بدن ما چسبیده باشد (مانند چسب زخم و لاک ناخن)، آیا می توانیم

غسل کنیم؟ در این مورد در کلاس با دوستانت گفت و گو کنید.

با راهنمایی معلم انجام دهید

مراحل انجام غسل روز جمعه را در کلاس، به صورت نمایشی تمرین کنید.

فعالیت پیشنهادی معلم

Blank lined area for writing activities, featuring horizontal dotted lines for writing.

• درس دوازدهم وقتی نتوانیم وضو بگیریم

چند روز پیش، پاهای مسعود تاول زده بود، خانواده او را به بیمارستان بردند و به دستور دکتر، مسعود در بیمارستان بستری شد. دوست او خالد، پس از شنیدن بستری شدن مسعود، برای عیادت او به بیمارستان رفت. پس از سلام و احوال پرسی، مسعود ماجرای بستری شدنش را برای خالد تعریف کرد. آنها در حال گفت و گو بودند که صدای اذان عصر را شنیدند.

در آن زمان مسعود گفت: خالد جان! می خواهم نماز را سر وقت بخوانم، لطفاً آن ظرف خاک را که داخل کمد است برایم بیاور. خالد با تعجب گفت ظرف خاک چه ربطی به نماز اول وقت دارد؟ مسعود گفت چون نمی توانم پایم را بشویم، باید تیمم کنم.

خالد گفت: تیمم یعنی چه؟ مسعود گفت: تیمم یعنی مالیدن خاک بر دست و صورت به جای غسل و یا وضو گرفتن. خالد پرسید چگونه تیمم می کنیم؟ مسعود گفت: برای تیمم باید مراحل زیر را پشت سر هم و به ترتیب انجام دهیم:

۱- ابتدا نیت می کنیم که تیمم را برای پاکی و انجام عملی مانند نماز انجام می دهیم.

۲- دو کف دست خود را به خاک یا زمین می
زنیم (اگر خار و خاشاکی به دست‌ها چسبیده
باشد می‌توانیم برای یک بار به دست‌ها تکان
ملایمی داده و آنها را دور کنیم).

۳- دست را بلند کرده و بر روی صورت خود از
بالا به پایین می‌کشیم طوری که دست تمام
صورت را لمس کند.

۴- دوباره کف دو دست را بر خاک و یا (زمین) می‌زنیم.

۵- چهار انگشت دست چپ را پشت دست
راست قرار داده و آن را تا آرنج دست راست
مسح می‌کشیم.

۶- چهار انگشت دست راست را پشت دست
چپ قرار داده و آن را تا آرنج دست چپ مسح
می‌کشیم.

برای مسح دست چپ، نیاز نیست که دست‌ها را دوباره بر زمین بزنیم.
سپس مسعود گفت: تیمم شافعی‌ها و حنفی‌ها مانند هم انجام می‌شود.
خالد پرسید چه وقت‌های تیمم می‌کنیم؟ مسعود گفت: زمانی که آب برای سلامت
بدن ضرر داشته باشد و یا آب برای وضو گرفتن وجود نداشته باشد، تیمم می‌کنیم.
خالد گفت: آفرین مثل همیشه مطلب جدیدی از تو یاد گرفتیم.

سخنی از بزرگان

پیامبر (صلی الله علیه و علی آله) فرموده است:

نماز ستون دین است.

پاسخ دهید

۱- در چه موقعی باید به جای وضو گرفتن تیمم کنیم؟ دو مورد را بنویسید.

کامل کردن عبارت‌ها

برای تیمم کردن باید مواردی را پشت سر هم و به انجام دهیم.

جست و جو در درس

شماره	پیام های اصلی درس
۱
۲
۳
۴

جمله ها را آن طور که می خواهید ادامه دهید

..... وقتی کسی نمی تواند وضو بگیرد

.....

.....

با راهنمایی معلم انجام دهید

روش کامل تیمم کردن را در کلاس با دوستانتان تمرین کنید.

فعالیت پیشنهادی معلم

Blank writing area with horizontal dotted lines for student responses.

روزی سلمان فارسی (رضی الله عنه) که یار و صحابی پیامبر (صلی الله علیه و علی آله) بود؛ از خیابان های مدائن عبور می کرد.

مردی که تازه به شهر شام آمده و باری از انجیر و خرما در کوله سنگین خود داشت، سلمان را دید. از لباس ساده اش گمان کرد که او کارگر یا فردی فقیر است. او با خود گفت به این مرد می گویم بارم را جابه جا کن تا نصف آن رابه تو بدهم.

او به سلمان فارسی اشاره کرد و گفت این بار را از زمین بردار. سلمان بلافاصله کوله بار سنگین را بر دوش گرفت و آن دو به راه افتادند. در راه چند نفر را دیدند. سلمان به آنها سلام کرد. آنها ایستادند و جواب دادند: علیکم السلام ای امیر^۱.

مرد شامی با خود گفت منظورشان کدام امیر و استاندار است. آن مرد زمانی تعجبش بیشتر شد که فردی آمد و با پافشاری می گفت: ای امیر اجازه بده که این بار را برداریم. مرد مسافر فهمید که سلمان فارسی، امیر و استاندار مدائن است. مرد شامی از کار خود بسیار شرمنده شد و از سلمان فارسی عذرخواهی کرد. او به سلمان نزدیکتر شد و خواست کوله بار را از او بگیرد؛ ولی سلمان سرش را تکان داد و گفت: من این بار را به جایی که می خواهی می رسانم. وقتی که به مقصد رسیدند سلمان با خوش رویی و کلمات شیرین از او خداحافظی کرد.

دین اسلام زنان و مردان مسلمان را برادر و خواهر یک دیگر می داند و از آنها می خواهد

۱- امیر به معنای استاندار است.

- با هم مهربان و صمیمی باشند و به هم کمک کنند. قرآن می فرماید: همه انسان ها برابر آفریده شده اند و بهترین مردم پیش خداوند کسانی هستند که با تقواترند. پیامبر فرمود: «هر فرد مؤمن نسبت به مسلمان دیگر وظایفی دارد از جمله این که:
- ۱- وقتی او را می بیند، سلام کند.
 - ۲- اگر بیمار شد، به عیادتش برود.
 - ۳- اگر او را به مهمانی دعوت کرد، دعوتش را قبول کند.
 - ۴- آن چه را برای خود می خواهد، برای مسلمان دیگر هم بخواهد و آن چه را برای خود نمی خواهد، برای دیگری هم نخواهد.

سخنی از بزرگان

پیامبر (صلی الله علیه و علی آله) فرموده است:

مسلمان برادر مسلمان است، باید به او خیانت نکند، به او دروغ نگوید، و او را سبک و بی ارزش نکند. حرام است که مسلمانان آبروی هم دیگر را ببرند و یا مال و ثروت یک دیگر را بخورند و یا یک دیگر را بکشند.

پاسخ دهید

- ۱- بهترین انسان ها نزد خداوند چه کسانی هستند؟
- ۲- دو مورد از وظایف مسلمانان را نسبت به یک دیگر بنویسید.

کامل کردن عبارت ها

- ۱- دین اسلام، زنان و مردان مسلمان را یک دیگر می داند.
- ۲- دین اسلام از مسلمانان می خواهد با هم باشند.

جست و جو در درس

شماره	پیام های اصلی درس
۱
۲
۳
۴

جمله ها را آن طور که می خواهید ادامه دهید

- ۱- من در جشن نیکوکاری

۲- زمانی که دوستم از من کمک بخواند.....

.....

.....

با راهنمایی معلم با دوستانتان گفت و گو کنید

۱- فکر کنید در اتوبوس نشسته اید و فرد بیماری ایستاده است، چه می کنید؟

۲- فکر کنید که در صف نانوایی ایستاده اید و پیرمرد یا پیرزنی پشت سر تو در صف

ایستاده است، چه می کنید؟

با راهنمایی معلم انجام دهید

دوستان خوب به یکدیگر چه کمک هایی می توانند بکنند؟ نظر خودتان را بنویسید

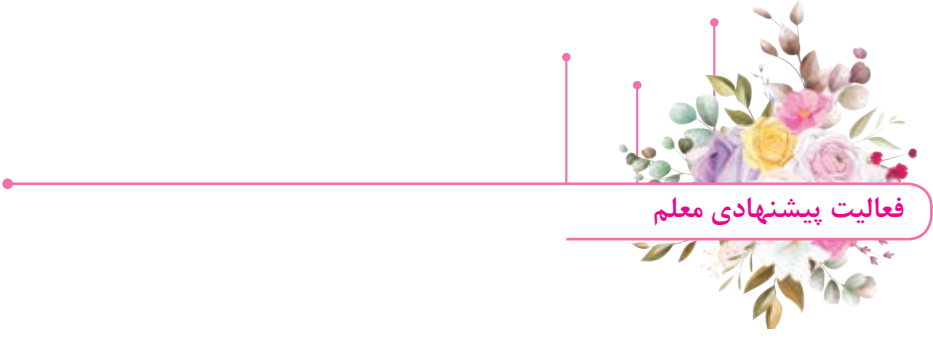
و آن را در کلاس بخوانید.

فعالیت ویژه

با استفاده از کلمات زیر، چند جمله زیبا بنویسید و در کلاس بخوانید.

اسلام - برابر - بندگان خدا - مهربان و صمیمی - کمک

فعالیت پیشنهادی معلم

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....